

Statistika të Kulturës, 2022

Tiranë, më 22 Qershor 2023: INSTAT publikon statistika në kulturë, duke u përqëndruar në pjesëmarrjen kulturore dhe në dimensionin ekonomik të kulturës. Treguesit e paraqitur lidhen me pjesëmarrjen dhe trashëgiminë kulturore, edukimin dhe punësimin në kulturë. Gjithashtu, seksione të veçanta i dedikohen edhe përdorimit të internetit për qëllime kulturore si dhe indeksit të harmonizuar të çmimeve të konsumit lidhur me mallrat dhe shërbimet kulturore.

Pjesëmarrja në Kulturë

Pjesëmarrja në aktivitete kulturore ka një ndikim të konsiderueshëm në mirëqënien e individit. Ky seksion paraqet të dhëna nga Ministria e Kulturës lidhur me numrin e aktiviteteve të organizuara në institucionet qendrore të artit si dhe pjesëmarrjen për secilin institucion.

Gjatë vitit 2022, janë organizuar gjithsej 798 shfaqje dhe premiera në institucionet qendrore të artit. Krahasuar me vitin e kaluar, numri i shfaqjeve dhe premierave ka pësuar rritje të konsiderueshme. Në institucionet qendrore të artit, gjatë vitit 2022, morën pjesë në aktivitetet kulturore 104.366 spektatorë, përafërsisht trefish më shumë, krahasuar me vitin 2021.

Tab. 1 Numri i shfaqjeve/premierave dhe spektatorëve në institucionet kulturore

Institucione të Artit	Shfaqje/premiera		Spektatorë	
	Viti 2021	Viti 2022	Viti 2021	Viti 2022
Teatri Kombëtar Popullor	57	70	6.446	12.391
Teatri Kombëtar Eksperimental	159	319	11.981	26.763
Teatri Kombëtar i Operas, Baletit dhe Ansambllit Popullor	99	175	7.151	15.639
Qendra Kombëtare e Kulturës për Fëmijë	146	188	10.149	27.023
Cirku Kombëtar	51	46	2.364	22.550
Gjithsej	512	798	38.091	104.366

Burimi: Ministria e Kulturës

Trashëgimia kulturore

Koncepti i trashëgimisë kulturore shoqërohet me tërësinë e pasurive kulturore, të cilat shprehin vlerat, identitetin, njohuritë, traditat, besimet si dhe pasuritë kulturore të një shoqërie. Trashëgimia kulturore identifikohet me monumente, muze, vende arkeologjike, parqe dhe kala etj. Përveç pasurive materiale, pjesë e trashëgimisë kulturore janë dhe pasuritë jomateriale, aspekte të paprekshme si muzika, vallëzimi, ritualet ose tradita të cilat trashëgohen dhe përcillen brez pas brezi.

Në listën e pasurive kulturore botërore të mbrojtura nga UNESCO, Shqipëria është e përfaqësuar si nga trashëgimia materiale dhe ajo jomateriale (Tab. 2).

Tab. 2 Trashëgimia kulturore kombëtare e përfaqësuar në UNESCO

Lista e pasurive kombëtare	Viti
Parku Kombëtar i Butrintit	1992
Qëndrat Historike të Beratit dhe Gjirokastrës	2005
Isopolifonia Popullore Shqiptare	2008
Liqeni i Ohrit	2019

Burimi: UNESCO

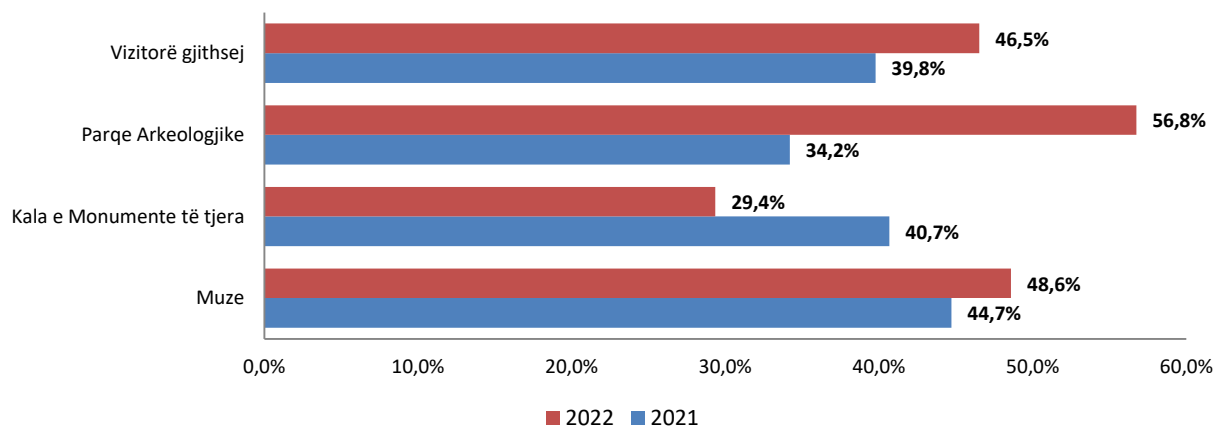
Tabela 3 paraqet listën e institucioneve të trashëgimisë kulturore materiale, të cilat janë në varësi të Ministrisë së Kulturës si dhe frekuentimin nga vizitorë vendas dhe të huaj. Gjatë vitit 2022, numri i vizitorëve në institucionet e trashëgimisë materiale është 689.283 vizitorë, 46,5 % e të cilëve janë të huaj. Parqet arkeologjike janë pasuritë të cilat janë frekuentuar më së shumti nga vizitorët e huaj, ndërkohë vizitorët vendas kanë preferuar më shumë Muzetë.

Tab. 3 Vizitorë në muze, kala dhe monumente të tjera, parqe arkeologjike

Institucionet e trashëgimisë kulturore	Nr. i institucioneve	Viti 2021			Viti 2022		
		Të huaj	Vendas	Gjithsej	Të huaj	Vendas	Gjithsej
Muze	12	59.136	73.087	132.223	130.063	137.536	267.599
Kala e Monumente të tjera	7	60.951	88.844	149.795	52.053	125.288	177.341
Parqe Arkeologjike	9	48.408	93.139	141.547	138.672	105.671	244.343
Vizitorë gjithsej	28	168.495	255.070	423.565	320.788	368.495	689.283

Burimi: Ministria e Kulturës, INSTAT

Fig. 1 Përqindja e vizitorëve të huaj në muze, kala dhe monumente të tjera, parqe arkeologjike

Burimi: Ministria e Kulturës, INSTAT

Arsimi kulturor

Arsimi në kulturë pasqyron informacion mbi regjistrimet e studentëve në arsimin e lartë, në fusha studimi të lidhura me kulturën. Bazuar në klasifikimin e fushave të studimit (ISCED-F 2013), fushat që konsiderohen të lidhura me kulturën janë “Arte”, “Shkenca Humane”, “Gjuhët”, “Gazetari dhe Informim”, dhe “Arkitekturë dhe Ndërtim”.

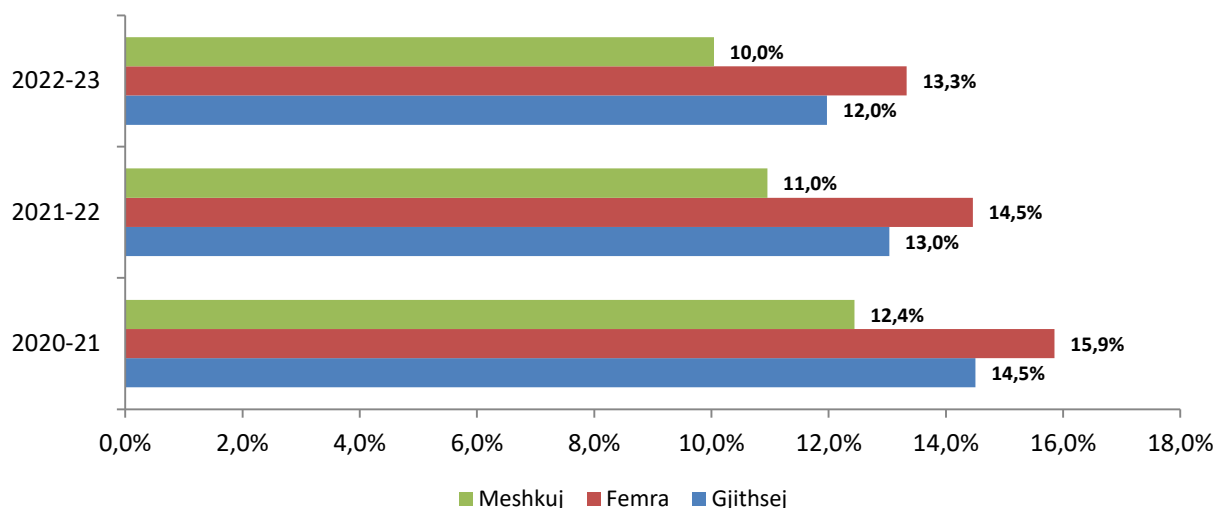
Në vitin akademik 2022-23, në fushat e studimit të lidhura me kulturën janë regjistruar 14.530 studentë, të cilët përbëjnë 12,0% të totalit të regjistrimeve për këtë vit akademik. Në totalin e studentëve të regjistruar në fushat e lidhura me kulturën, “Arkitekturë dhe Ndërtim” dhe “Gjuhët” janë fushat e studimit më të preferuara nga studentët, përkatësisht me 40,3% dhe 30,0%.

Tab. 4 Studentë të regjistruar në arsimin e lartë në fushat e studimit të lidhura me kulturën

Fusha	Viti 2020-21	Viti 2021-22	Viti 2022-23
Arte	1.852	1.997	2.098
Shkenca Humane	1.949	1.738	1.473
Gjuhët	7.171	5.801	4.355
Gazetari dhe informim	1.711	961	747
Arkitekturë dhe ndërtim	5.271	5.649	5.857
Gjithsej	17.954	16.146	14.530

Burimi: Ministria e Arsimit, Rinisë dhe Sportit, INSTAT

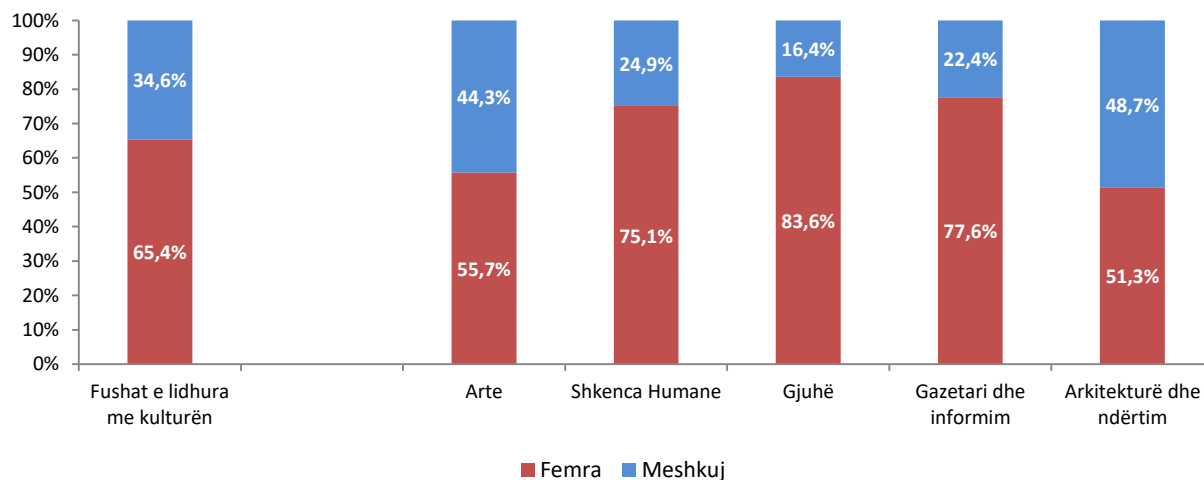
Fig. 2 Përqindja e studentëve të regjistruar në fushat e kulturës ndaj totalit të regjistrimeve sipas gjinisë

Burimi: Ministria e Arsimit, Rinisë dhe Sportit, INSTAT

Në fushat e studimit të lidhura me kulturën, femrat përbëjnë shumicën e studentëve me 65,4%. Përqindja e femrave është më e lartë në fushat “Gjuhë” (83,6%), “Gazetari dhe informim” (77,6%) dhe “Shkenca humane” (75,1%) dhe më e ulët në fushën “Arkitekturë dhe ndërtim”, ku femrat përbëjnë 51,3% të studentëve në këtë fushë.

Fig. 3 Përqindja e studentëve të regjistruar në fushat e kulturës sipas gjinisë, 2022-23

Burimi: Ministria e Arsimit, Rinisë dhe Sportit, INSTAT

Punësimi në Kulturë

Informacioni mbi punësimin në kulturë është siguruar nga Anketa e Forcave të Punës dhe përfaqëson punësimin e individëve në moshën 15 vjeç e lart sipas aktiviteteve ekonomike ose sipas profesioneve të cilat lidhen me fushën e kulturës.

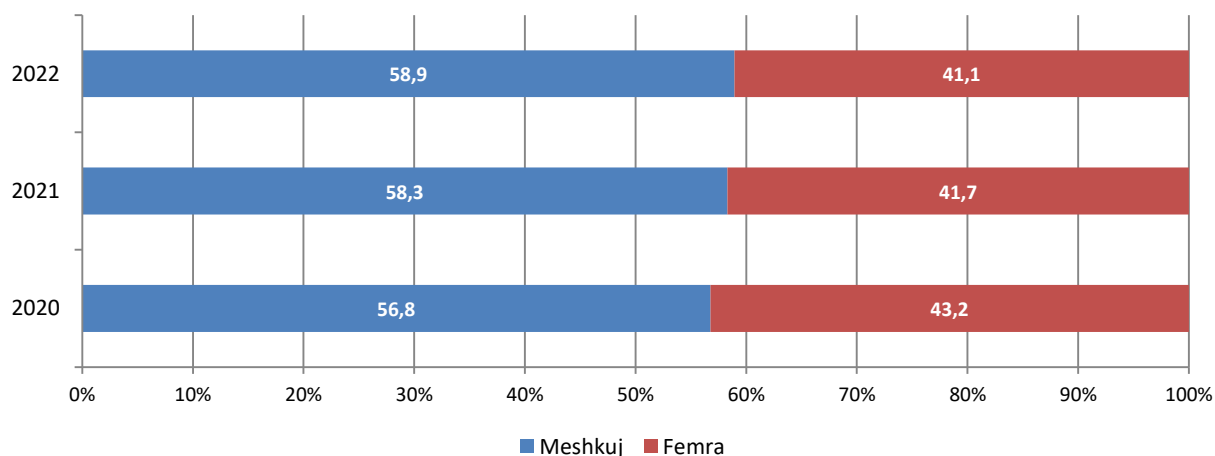
Në vitin 2022, janë të punësuar në një aktivitet kulturor ose në një profesion kulturor 24.132 individë, që përbëjnë 1,9% të punësimit gjithsej. Krahasur me vitin e kaluar, punësimi në kulturë pësoi një rritje me 0,2 pikë përqindje. Shumica e të punësuarve në kulturë janë meshkuj, respektivisht 58,9% në vitin 2022. Kjo përqindje është rritur me 0,6 pikë përqindje krahasuar me vitin e kaluar.

Tab. 5 Punësimi në kulturë

Punësimi në kulturë	2020	2021	2022
Numër	19.004	21.078	24.132
% ndaj punësimit gjithsej	1,5	1,7	1,9

Burimi: Anketa e Forcave të Punës

Fig. 4 Punësimi në kulturë sipas gjinisë, (në %)

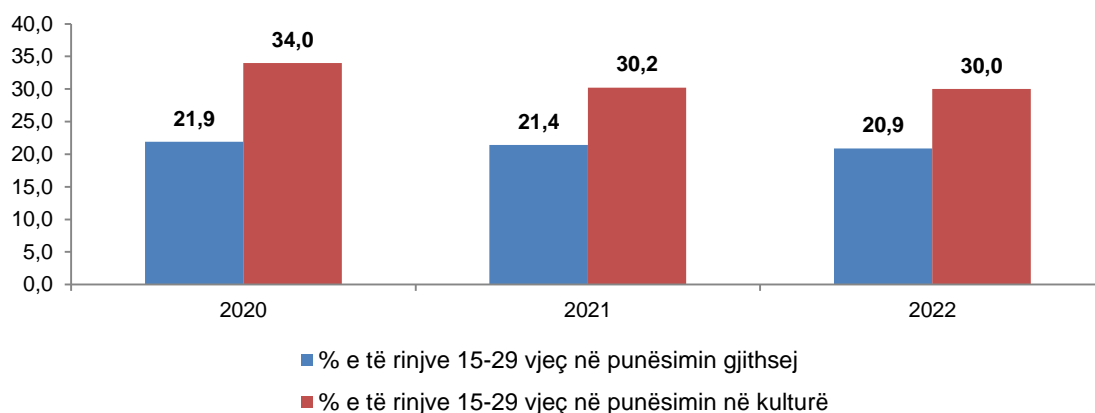

Burimi: Anketa e Forcave të Punës

Përqindja që zënë femrat në punësimin në kulturë ka një vlerë më të ulët, krahasimisht me përqindjen që ato zënë në punësimin e gjithë ekonomisë (46,0%).

Ndërkohë që të rinjtë në moshën 15-29 vjeç përbëjnë vetëm 20,9% të punësimit gjithsej në vend, pjesëmarrja e tyre në punësimin në kulturë është më e lartë, 30,0% në vitin 2022. Krahasimisht me vitin e kaluar ka pësuar rënie me 0,2 pikë përqindje.

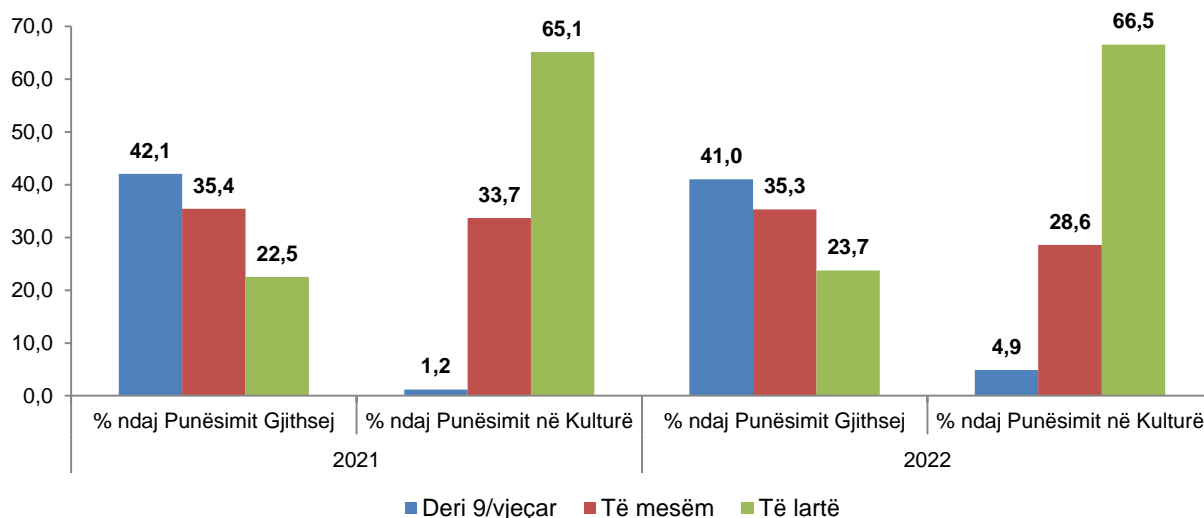
Fig. 5 Përqindja e të rinjve 15-29 vjeç në punësimin në kulturë dhe në punësimin gjithsej

Burimi: Anketa e Forcave të Punës

Të punësuarit me arsim të lartë përbëjnë pjesën më të madhe të të punësuarve në punësimin në kulturë, 66,5% në vitin 2022. E kundërta ndodh me shpërndarjen e punësimit gjithsej sipas nivelit arsimor, ku të punësuarit me arsim të lartë përbëjnë vetëm 23,7% të të punësuarve gjithsej.

Fig. 6 Shpërndarja e punësimit gjithsej dhe punësimit në kulturë sipas nivelit arsimor, (në %)

Burimi: Anketa e Forcave të Punës

Përdorimi i internetit për qëllime kulturore

Nëpërmjet anketës së përdorimit të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në Familje dhe nga Individët, që INSTAT zhvillon, është matur edhe përdorimi i rregullt i internetit nga femrat dhe meshkujt për informacione ose aktivitete kulturore, si: pjesëmarrja në rrjete sociale, leximi i gazetave/ revistave në internet, komunikimi me mesazhe të shkurtra dhe blerjet online të librave/ revistave/ gazetave.

Për t'u konsultuar me botime të tjera, vizitoni faqen e INSTAT: <http://www.instat.gov.al/>

Analizuar sipas gjinisë për çdo aktivitetet kulturor të kryer në internet gjatë 3 muajve të fundit, janë meshkujt të cilët regjistrojnë përqindjet më të larta të përdorimit të internetit për qëllime kulturore, me përjashtim të aktivitetit 'Blerje online e librave, revistave, gazetave', ku femrat rezultojnë si përdorueset më frekvente të internetit.

Tab. 6 Përdorimi i internetit për qëllime kulturore sipas gjinisë, (në %)

Përdorimi i TIK për qëllime kulturore	Viti 2020		Viti 2021		Viti 2022	
	Meshkuj	Femra	Meshkuj	Femra	Meshkuj	Femra
Pjesëmarrja në rrjetet sociale (krijim profili duke postuar mesazhe ose aktivitete të tjera)	52,0	48,0	52,0	48,0	52,5	47,5
Komunikimi me mesazhe të shkruara (Skype, Messenger apo WhatsApp)	51,3	48,7	51,6	48,4	51,1	48,9
Leximi i lajmeve në gazeta / revista në internet	53,1	46,9	53,8	46,2	53	47
Shikimi i kanaleve televizive ose videove të transmetuara në internet	54,2	45,8	53,8	46,2
Luajtja ose shkarkimi i lojërave	57,5	42,5	57,1	42,9
Dëgjimi i muzikës (radio në internet, transmetim i muzikës)	52,1	47,9	52	48
Blerje online e librave/ revistave/ gazetave	19,1	80,9	22,2	77,8	41,6	58,4

Burimi: Anketat e përdorimit të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në Familje dhe nga Individët

Të rinjtë të grupmoshës 16 deri në 24 vjeç, e përdorën më shumë internetin, për të gjitha aktivitetet kulturore. Në vitin 2022, rreth 90,9 % e përdoruesve të internetit në këtë grupmoshë e kanë përdorur internetin për aktivitetin 'Dëgjimi i muzikës (radio në internet, transmetim i muzikës)', krahasuar me 67,0% të të gjithë popullsisë së synuar 16-74 vjeç dhe 40,3% të përdoruesve të internetit të moshës 55 deri në 74 vjeç.

Grupmosha 25-54 dhe 55-74 vjeç e përdorën më shumë internetin për aktivitetin 'Leximi i lajmeve në gazeta, revista në internet', respektivisht 74,4% dhe 51,9%, dhe më pak për aktivitetin 'Luajtja ose shkarkimi i lojërave', respektivisht 37,7% dhe 12,7%.

Tab. 7 Përdorimi i internetit për qëllime kulturore sipas grupmoshës dhe gjinisë, 2022

(% e individëve mes individëve që përdorën internetin në tre muaj fundit)

2022	Leximi i lajmeve në gazeta, revista në internet	Shikimi i kanaleve televizive ose videove të transmetuara në internet	Dëgjimi i muzikës (radio në internet, transmetim i muzikës)	Luajtja ose shkarkimi i lojërave	
Gjithsej	69,7	49,5	67,0	38,0	
Grupmosha	16-24	76,8	79,4	90,9	70,1
	25-54	74,4	50,6	69,8	37,7
	55-74	51,9	22,1	40,3	12,7
Gjinia	Meshkuj	73,9	53,2	69,7	43,5
	Femra	65,6	45,7	64,2	32,6

Burimi: Anketat e përdorimit të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në Familje dhe nga Individët

Për t'u konsultuar me botime të tjera, vizitoni faqen e INSTAT: <http://www.instat.gov.al/>

Indeksi i Harmonizuar i Çmimeve të Konsumit (IHÇK) mat ndryshimin e nivelit të çmimeve me pakicë të mallrave dhe shërbimeve të cilët konsiderohen kulturor nga pikëpamja e strukturës së shpenzimeve të cilat konsumatori (vendas dhe i huaj) synon për konsumin final në territorin e Shqipërisë.

Në vitin 2022, rritja më e lartë e çmimeve për mallrat dhe shërbimet kulturore është shënuar në kategorinë “Instrumenta muzikore” me 5,1%, pasuar nga “Shërbimet kulturore” me 2,4%.

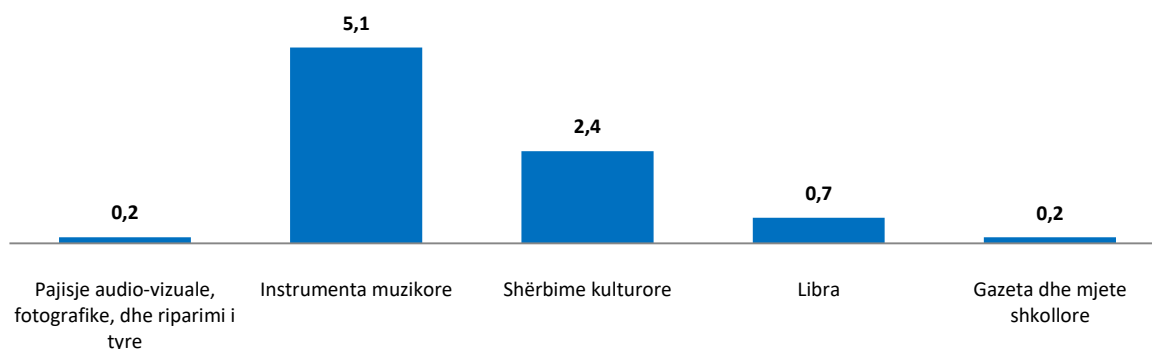
Tab. 8 Indeksi i harmonizuar i çmimeve të konsumit për disa mallra dhe shërbime kulturore

Viti bazë: Dhjetor 2015 =100

Shërbime/Mallra Kulturore	Viti 2021	Viti 2022
Pajisje audio-vizuale, fotografike, dhe riparimi i tyre	96,3	96,4
Instrumenta muzikore	127,4	133,9
Shërbime kulturore	104,3	106,8
Libra	115,3	116,1
Gazeta dhe periodikë të tjerë	100,9	101,1

Burimi: Anketa e Çmimeve të Konsumit

Fig. 7 Ndryshimi vjetor në përqindje i indeksit të harmonizuar të çmimeve të konsumit për disa mallra dhe shërbime kulturore, 2022

Burimi: Anketa e Çmimeve të Konsumit

Metodologjia

Statistikat e paraqitura në këtë publikim janë siguruar nga anketat që INSTAT zhvillon dhe nga burimet administrative si Ministria e Kulturës, Ministria e Arsimit dhe Sportit si dhe Ministria e Ekonomisë dhe Financës. Metodologjia e përdorur bazohet në rekomandimet e Eurostat.

Trashëgimia kulturore dhe pjesëmarrja kulturore

Të dhënat mbi trashëgiminë kulturore dhe pjesëmarrjen kulturore i referohen vetëm institucioneve, të cilat janë në varësi të Ministrisë së Kulturës. Në institucionet qendrore të artit e të kulturës përfshihen: Teatri Kombëtar, Teatri Kombëtar i Operas, Baletit dhe Ansambli Popullor, Teatri Kombëtar Eksperimental "Kujtim Spahivogli", Qendra Kombëtare Kulturore për Fëmijë dhe Cirku Kombëtar. Në totalin e muzeve, kalave dhe parqeve arkeologjike janë përfshirë institucionet:

Muze	Kala e monumente të tjerë	Park arkeologjik
Muzeu Historik Kombëtar, Tiranë	Kalaja Berat	Parku Kombëtar, Butrint
Muzeu Arkeologjik, Durrës	Kalaja Gjirokastër	Parku Arkeologjik, Apolloni
Muzeu i Pavarësisë, Vlorë	Kalaja e Portopalermos	Parku Arkeologjik, Bylis
Muzeu Gjergj Kastrioti, Krujë	Kalaja e Kaninës	Parku Arkeologjik, Shkodër
Muzeu Etnografik, Krujë	Kalaja e Himarës	Parku Arkeologjik, Lezhë
Muzeu Etnografik, Berat	Amfiteatri	Parku Arkeologjik, Amantia
Muzeu Ikonografik Onufri, Berat	Manastiri i 40 Shenjtorëve	Parku Arkeologjik, Orikum
Muzeu i Artit Mesjetar, Korçë		Parku Arkeologjik, Finiq
Muzeu Arkeologjik, Korçë		Parku Arkeologjik, Antigone
Muzeu i Arsimit, Korçë		
Muzeu Kombëtar i Fotografisë Marubi		
Muzeu Kombëtar i përgjimeve "Shtëpia me Gjethe"		

Arsimi kulturor

Të dhënat mbi regjistrimet e studentëve në arsimin e lartë në fusha studimi të lidhura me kulturën janë siguruar nga Ministria e Arsimit dhe Sportit. Bazuar në klasifikimin e fushave të studimit (ISCED-F 2013), fushat që konsiderohen të lidhura me kulturën janë:

Fushat në kulturë
021 Arte
022 Shkenca humane
023 Gjuhët
032 Gazetari dhe informim
073 Arkitekturë dhe ndërtim

Punësimi në kulturë

Të dhënat mbi punësimin në kulturë bazohen në Anketën e Forcave të Punës së Shqipërisë, të dhëna vjetore dhe mbulojnë popullsinë 15 vjeç e lart. Punësimi kulturor përfshin të gjithë personat që punojnë në aktivitetet

ekonomike që konsiderohen të jenë kulturore, pavarësisht nëse personi është i punësuar në një profesion kulturor. Ai gjithashtu mbulon personat me një profesion kulturor, pavarësisht nëse ata janë të punësuar në një aktivitet ekonomik jo-kulturor. Përkufizimi i punësimit kulturor përcaktohet në terma të Klasifikimit Statistikor të Aktiviteteve Ekonomike në Komunitetin Evropian (NACE Rev. 2) dhe Klasifikimit Standard Ndërkombëtar të Profesioneve (ISCO-08). Një listë e plotë e aktiviteteve ekonomike dhe profesioneve që janë përdorur për të përcaktuar punësimin kulturor është dhënë më poshtë.

Sektorët Kulturorë (aktivitetet ekonomike) — NACE Rev. 2

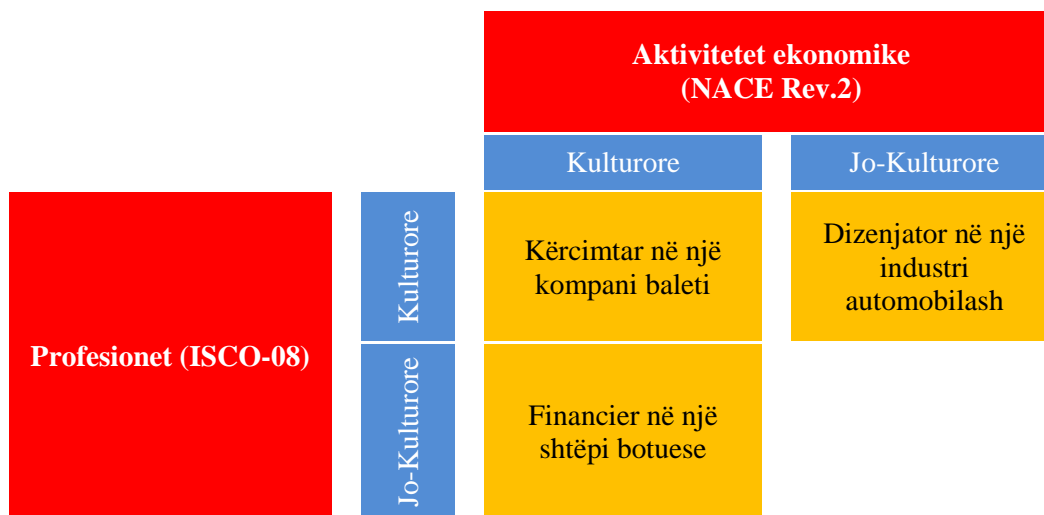
18 Shtypja dhe riprodhimi i mediave të regjistruara
32.2 Prodhimi i instrumenteve muzikore
58.1 Botimi i librave, revistave periodike dhe veprimtari të tjera botuese
59 Aktivitete të prodhimit të programeve filmike, video dhe televizive, regjistrim të zërit dhe muzikës
60 Aktivitete programuese dhe transmetuese
74.1 Aktivitete të specializuara të dizajnit
74.2 Aktivitete fotografike
74.3 Aktivitetet e përkthimit dhe interpretimit
90 Aktivitete krijuese, artistike dhe argëtuese
91 Biblioteka, arkiva, muze dhe veprimtari të tjera kulturore

Profesionet kulturore — ISCO-08

216 Arkitektë, planifikues, topografë dhe dizajnerë
2353 Mësues të tjerë të gjuhës
2354 Mësues të tjerë të muzikës
2355 Mësues të tjerë të arteve
262 Bibliotekarë, arkivistë dhe kuratorë
264 Autorë, gazetarë dhe gjuhëtarë
265 Artistë krijues dhe interpretues
3431 Fotografë
3432 Dizenjues dhe dekorues të brendshëm
3433 Teknikë të galerisë, muzeut dhe bibliotekës
3435 Profesionistë të tjerë të asociuar artistikë dhe kulturorë
3521 Teknikë transmetimi dhe audio-vizualë
4411 Nëpunës të bibliotekës
7312 Prodhues dhe akordues të instrumenteve muzikore
7313 Punëtorë të stolive dhe metaleve të çmuar
7314 Poçarë dhe punëtorë të ngjashëm
7315 Prodhues të qelqit, prerës, bluarës dhe ilustrues

7316 Shkrimtarë shenjash, piktorë dekorativë, gdhendës dhe të tjerë
7317 Punëtorë artizanalë në dru, shporta dhe materiale të ngjashme
7318 Punëtorë artizanalë në tekstil, lëkurë dhe materiale të ngjashme
7319 Punëtorë artizanalë të pa klasifikuar diku tjetër

Përkufizimi i fushës/shtrirjes së punësimit kulturor – shembuj

Përdorimi i internetit për qëllime kulturore

Të dhënat mbi përdorimin e rregullt të internetit (3 muajt e fundit) nga individët 16-74 vjeç janë siguruar nga anketa e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në Familje dhe nga Individët, që INSTAT zhvillon me periodicitet vjetor.

Indeksi i Harmonizuar i Çmimeve të Konsumit

Të dhënat mbi indeksin e harmonizuar të çmimeve të konsumit lidhur me mallrat dhe shërbimet kulturore janë siguruar nëpërmjet anketës të Çmimeve të Konsumit, që INSTAT zhvillon me periodicitet mujor. Ky tregues bazohet në Klasifikimin Evropian të Shpenzimeve Individuale sipas Qëllimit (ECOICOP) me 12 ndarje kryesore.

ECOICOP – qëllime kulturore
CP091 Pajisje audio-vizuale, fotografike dhe riparimi i tyre
CP09221 Instrumenta muzikore
CP0942 Shërbime kulturore
CP0951 Libra
CP0952 Gazeta, dhe mjete shkollore

Përkufizime

Trashëgimia kulturore është tërësia e pasurive kulturore, materiale dhe jomateriale, të një individi, grupi ose shoqërie të trashëguara nga e kaluara që ruhen në të tashmen, për t'ua përçuar brezave në të ardhmen, si pjesë e pasurisë kombëtare të një vendi, të cilat shprehin vlerat, identitetin, njohuritë, traditat, besimet si dhe pasuritë kulturore.

Muze është institucioni i ruajtjes së kujtesës, në shërbim të shoqërisë dhe zhvillimit të saj, i hapur për publikun, që konservon, studion, komunikon dhe prezanton trashëgiminë e luajtshme e të paluajtshme të njerëzimit dhe mjedisit rrethues të tij, me qëllim edukimin, studimin, promovimin dhe argëtimin.

Monument kulture është objekti ose ndërtimi me vlera historiko-kulturore, që mbrohet nga shteti.

Park arkeologjik është territori i përcaktuar me kufij të qartë, që përfshin dëshmi të rëndësishme arkeologjike të mbitokës, nëntokës e nënujit dhe bashkëprani të pasurive historike, peizazhit kulturor, i organizuar me elemente të një muzeu në natyrë.